

Eduskunnan hallintovaliokunnalle
hav@eduskunta.fi

Eduskunnan hallintovaliokunnan kirjallinen lausuntopyyntö 25.5.2026 kokoukseen

HE 74/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy (jatkossa Hyvil) kiittää eduskunnan hallintovaliokuntaa mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi.

Yleiset huomiot lakiesityksestä

Kotoutumislakia on muutettu useita kertoja hyvin lyhyen ajan sisällä ja samalla kotoutumislain mukaisten tehtävien rahoitukseen on suunnattu toistuvia merkittäviä säästöjä. Tämä tarkoittaa sitä, että lain toimeenpano ja siinä tarvittava yhteistyö on jatkuvassa muutoksessa, ennen kuin palvelujen järjestämisen rakenteita on missään vaiheessa edes ehditty vakiinnuttaa. Tällä on väistämättä vaikutuksia kotoutumisen järjestämistehtävän toimeenpanon laatuun ja tehokkuuteen. **Sinänsä tässä lakiesityksessä esitetyt toimet, kuten joidenkin kotoutumisen rahoitusjärjestelmien yksinkertaistaminen sekä erillisten byrokraattisten korvausjärjestelmien lakkauttaminen, ovat Hyvilin näkemyksen mukaan perusteltuja ja kannatettavia.**

Yksityiskohtaiset huomiot lakiesityksestä

Kotoutumisen rahoitukseen ehdotetut muutokset

Hyvinvointialueiden ja kuntien laskennallisten korvausten toistuvat merkittävät tasoleikkaukset samaan aikaan, kun tavoitellaan kotoutumisen tehostamista ja vaikuttavuuden lisäämistä, on Hyvilin näkemyksen mukaan **lyhytnäköistä ja ristiriitaista**. Vaikka kotoutumisen rahoitus on hyvinvointialueiden budjetista vain hyvin pieni osa, jatkuvat tasoleikkaukset vaikuttavat väistämättä siihen, että kotoutujille suunnatuista palveluista tai resursseista joudutaan nykyisessä taloudellisessa tilanteessa nipistämään. Tällä on vaikutuksia riittävän osaamisen turvaamiseen hyvinvointialueilla ja yhteistyön kehittämiseen kuntien kanssa. **Hyvil suhtautuuakin erittäin kriittisesti kaikkiin hyvinvointialueiden rahoitusta leikkaaviin nopeisiin muutoksiin. Hyvil pitää kuitenkin positiivisena, että lakiesityksen vaikutusarvioita on lausuntovaiheen jälkeen selkeytetty. Nyt esityksestä saa**

kokonaiskäsityksen ehdotettujen muutosten taloudellisista vaikutuksista hyvinvointialueisiin. Toimeentulotuen sekä ihmiskaupan uhrien siirtomäärärahan perusteet olisi voinut avata vielä selkeämmin. Toimeentulotuen siirtomäärärahan suuruudessa tulisi huomioida myös ehdotetun 64 §:n kumoamisen hyvinvointialuevaikutukset. **Hyvilin mielestä hyvinvointialueille ja kunnille ehdotettu kolmen kuukauden siirtymäaika vanhojen kumottavien korvausjärjestelmien mukaisten korvausten hakemiseen on kohtuuttoman lyhyt ja tästä syystä Hyvil esittää sen jatkamista esimerkiksi 30.6.2027 saakka.**

Hyvil kiinnittääkin edelleen huomiota siihen, ettei lakiesityksessä korjata kaikkein eniten resurssihukkaa ja rahoituksen epätasapainoa hyvinvointialueille tuottavaa vaikeutta hakea ja saada erityiskustannuskorvauksia pitkäaikaisesta sosiaali- tai terveydenhuollon järjestämisestä aiheutuneista kustannuksista (voimassa olevan lain 65 §). Esityksessä kuvataan (s. 74), että hyvinvointialueille tehdyn kyselyn mukaan yli puolet hyvinvointialueista ilmoitti, että osa em. toteutuneiden kustannusten korvauksista jää hakematta ja lähes 70 % piti korvausten hakemista poikkeuksellisen ja tarpeettoman työläänä. Hyvinvointialueilla on vain vähäisessä määrin keinoja ylipäättään tunnistaa korvausten piiriin kuuluvat asiakkaat, sillä esimerkiksi oleskelulupatietoja ei ole mahdollista merkitä asiakas- ja potilastietojärjestelmään. Näin ollen korvauksia ei edes pystytä hakemaan. **Hyvil vaatii, että hyvinvointialueiden 65 §:n mukaisten erityiskustannuskorvausten piiriin kuuluvien henkilöiden korvausten hakujärjestelmää tulee kehittää yhteistyössä hyvinvointialueiden kanssa niin, että hyvinvointialueet tosiasiaassa ilman kohtuutonta manuaalista työtä, voivat hakea ja saada niille lain mukaan kuuluvat korvaukset.**

Kotoutumisen tavoitteet ja velvoittavuuden lisääminen

On sinänsä kannatettavaa, että kotoutuja on itse ensisijaisessa vastuussa kotoutumisestaan ja että kotoutumisen prosessia ja kielen haltuun ottoa pyritään tehostamaan. Kotoutujan oman vastuun lisääminen edellyttää kuitenkin myös maahanmuuttajien palvelujen, kuten kielikoulutuksen tosiasiallista riittävyttä ja saavutettavuutta. **Jos kotoutujien velvoitteet ja palvelujen tarjonta sekä niiden tosiasiallinen saatavuus ja laatu eivät ole tasapainossa, tämä voi pidemmällä aikavälillä tarkoittaa hyvinvointialueiden sote-palvelutarpeiden ennakoimatonta kasvua.**

Palveluprosessiin ehdotetut muutokset ja lain sääntelylliset kevennykset

Hyvil kannattaa kotoutujien palveluprosessiin ja kotoutumislain muuhun sääntelyyn ehdotettuja kevennyksiä ja päällekkäisen sääntelyn purkamista. On tarpeetonta säätää kunkin toimijan peruslainsäädäntöön kuuluvista tehtävistä ja yhteistyövelvoitteista jokaisessa laissa erikseen. Ehdotettujen muutosten vaikutuksia tulisi kuitenkin seurata, jotta varmasti tiedämme, että muutokset johtavat tavoiteltuihin tuloksiin.

HYVIL

Ellen Vogt
erityisasiantuntija